

การสำรวจและศึกษาความหลากหลายของปลวก

ยุพาพร สรณวัตร¹ และจารุณี วงศ์ข้าหลวง¹

¹ สำนักวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

บทคัดย่อ

จากการสำรวจและศึกษาปลวกในพื้นที่ต่างๆ ภายใต้โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2543 พบปลวกจำนวนทั้งหมด 65 ชนิด ที่แพร่กระจายอยู่ในพื้นที่เกาะต่างๆ ในบริเวณท้องทะเลฝั่งอ่าวไทยจำนวน 20 เกาะ มี 54 ชนิด 8 วงศ์ย่อย 24 สกุล โดยเกาะแสมสารเป็นเกาะที่มีความหลากหลายของปลวกสูงที่สุด (29 ชนิด) อยู่ในพื้นที่ฝั่งทะเลอันดามัน คือ เกาะตาชัยและเกาะบอน 20 ชนิด 5 วงศ์ย่อย 10 สกุล อยู่ในพื้นที่สวนสัตว์เปิดเขาเขียว จ.ชลบุรี และอำเภอไทรโยค จ.กาญจนบุรี 38 ชนิด 7 วงศ์ย่อย 18 สกุล *Microcerotermes crassus* เป็นปลวกชนิดเด่นที่พบมากในเกือบทุกพื้นที่สำรวจ ในขณะที่ *Macrotermes* sp. เป็นปลวกชนิดเด่นที่พบมากเฉพาะบนพื้นที่เกาะกูด และเกาะเตาหม้อเท่านั้น ในพื้นที่เกาะซึ่งมีลักษณะเป็นโคดหิน จะพบเฉพาะปลวกที่อาศัยอยู่ในเนื้อไม้ในกลุ่ม Kalotermitinae ปลวกในวงศ์ย่อย Macrotermitinae เป็นปลวกกลุ่มเด่นรองที่พบอยู่ในเกือบทุกพื้นที่ศึกษา และจัดเป็นปลวกที่มีความสำคัญต่อระบบนิเวศป่าไม้มากที่สุด และเป็นกลุ่มที่น่าจะให้ความสนใจทำการศึกษาต่อไปในอนาคต เพื่อที่จะสามารถพัฒนานำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งในเชิงเศรษฐกิจ และในเชิงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมต่อไป เนื่องจากรูปแบบการย่อยสลายเศษซากพืชให้เป็นอินทรีย์สาร ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของห่วงโซ่อาหารในระบบนิเวศ และยังเป็นกลุ่มที่สามารถผลิตเห็ดโคน ซึ่งเป็นอาหารและรายได้เสริมของราษฎรอีกด้วย